

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIGA INGLIZ TILIDAGI HARF BIRIKMALARNI O'YINLAR ORQALI O'RGATISH

Jurayeva Maftuna Erkin qizi

ingliz tili fani o'qituvchisi

Toshloq tumani

49-umumiy o'rta talim maktab

maftunajurayeva@gmail.com

Kalit so'zlar: harf birikmalari, o'yin, talaffuz, o'yinli metodlar, blends, digraphs, tovush.

I. KIRISH

Bugungi kunda xorijiy tillarni o'rganish, ayniqsa ingliz tilini bilish, yosh avlodning zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi uchun muhim omil hisoblanadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun ingliz tilini o'rgatishda fonetik ko'nikmalarni shakllantirish, ya'ni tovushlarni to'g'ri talaffuz qilish, ularni farqlay olish va harf birikmalarni o'rganish juda muhimdir [1].

Harf birikmalari (digraphs va blends) ingliz tili fonetik tizimining asosiy elementlaridan biri bo'lib, ular o'quvchilarga so'zlarni to'g'ri talaffuz qilish, yozish va o'qish malakasini rivojlantirishda yordam beradi. Masalan, 'sh', 'ch', 'th', 'bl', 'cl' kabi birikmalarni o'zlashtirish o'quvchilarning so'z boyligini oshiradi [2].

An'anaviy darslarda ushbu birikmalarni o'rgatish ko'pincha monoton mashqlar orqali amalga oshiriladi. Bu esa o'quvchilarda zerikish, diqqatning susayishi va motivatsiyaning kamayishiga olib keladi. O'yin texnologiyalarini qo'llash esa o'quvchilarda qiziqish, raqobat va faollikni oshiradi [3]. O'yinlar orqali o'qitish jarayonida bolalar o'z bilimlarini mustaqil tekshiradilar, o'zaro muloqotda bo'ladilar va ijobiy emotsiyalar asosida yangi materialni o'zlashtiradilar.

Maqolaning maqsadi – boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilidagi harf birikmalarni o'yin metodlari yordamida samarali o'rgatish yo'llarini aniqlash, tajriba asosida ularning natijalarini tahlil qilishdir.

II. METODOLOGIYA

Tadqiqot Toshloq tumani 49-maktabda 2-“A” va 2-“B” sinflarida o'tkazildi. Har bir sinfda 24 va 22 nafardan o'quvchi qatnashdi. 2-“A” sinfi tajriba guruhi sifatida o'yin asosida, 2-“B” sinfi esa an'anaviy metod orqali o'qitildi. Tajriba 6 hafta davom etdi va har hafta 2 ta mashg'ulot o'tkazildi [4].

O'yinlar o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos, fonetik va leksik ko'nikmalarni rivojlantiruvchi shaklda tanlandi. Darslarda rasmi kartochkalar, audio yozuvlar, magnitli harflar, interaktiv doska va raqamli resurslardan foydalanildi [5].

Quyidagi jadvalda tajriba darslarining o'tkazilish bosqichlari keltirilgan:

Bosqich	Faoliyat nomi	Mazmuni
1	Blending Bingo	Tovush eshitiladi, o'quvchi mos so'zni topadi.
2	Sound Hunt	Rasmlar orasidan berilgan tovushga mos so'zni topish.
3	Build a Word	Berilgan harf birikmalardan yangi so'zlar tuzish.
4	Team Challenge	Jamoaviy raqobat asosida yozish va talaffuz mashqlari.

O'yinlar tavsifi:

1. "Blending Bingo" – o'qituvchi tovushlarni aytadi, o'quvchilar esa kartochkalardan mos so'zlarni topadilar. Bu o'yin eshitish sezgirligini rivojlantiradi.
2. "Sound Hunt" – rasmi materiallar yordamida ma'lum tovush yoki birikmaga mos so'zlarni izlab topish o'yini.
3. "Word Builders" – o'quvchilar harf bloklari yordamida yangi so'zlar yasaydilar.
4. "Phonics Race" – jamoaviy musobaqa tarzida so'zlarni tez va to'g'ri talaffuz qilish poygasi.

III. NATIJALAR

Tajriba yakunida o'quvchilarning natijalari pre-test va post-test orqali baholandi. Natijalar o'yin asosidagi metodning samarali ekanligini ko'rsatdi.

Guruh	Pre-test (%)	Post-test (%)
Tajriba guruhi	62	86
Solishtirma guruhi	60	68

Tajriba guruhidagi o'quvchilarning ko'rsatkichlari 24 foizga oshgan bo'lsa, solishtirma guruhda bu farq atigi 8 foizni tashkil etdi. So'rovnoma natijalariga ko'ra, tajriba guruhidagi o'quvchilarning 92% darsni qiziqarli deb baholagan [6].

IV. MUHOKAMA

Tadqiqot jarayonida o'yinli o'qitish metodikasining bir nechta ijobiy jihatlari aniqlandi: (1) o'quvchilarning talaffuz va fonetik eshitish ko'nikmalari rivojlandi; (2) o'quvchilarda hamkorlik, raqobat va muloqot madaniyati shakllandi; (3) o'quvchilarning diqqat va eslab qolish qobiliyati oshdi [7].

Biroq, o'yinlarni samarali tashkil etish uchun o'qituvchining rejalashtirish, vaqtni boshqarish va baholash ko'nikmalari muhim ahamiyatga ega. Har bir o'yin dars maqsadiga mos tanlanishi zarur [8].

V. XULOSA

O'yinli metodika orqali harf birikmalarni o'rgatish o'quvchilarning fonetik ko'nikmalarini mustahkamlash, motivatsiyasini oshirish va darsni samarali tashkil etishda muhim ahamiyat kasb etadi. O'yinli faoliyat o'quvchilarga mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va o'zaro muloqotni rivojlantirish imkonini beradi. Shuning uchun ingliz tili o'qituvchilari dars jarayonida o'yin metodikasini keng qo'llashlari lozim [9].

ILOVALAR

1-ilova. O'yin namunasi: "Build a Word"

- Maqsad: harf birikmasini so'zda to'g'ri qo'llash.
- Vositalar: harf kartalari.
- Shart: O'quvchilar berilgan harflardan so'z tuzadilar.

2-ilova. Dars reja namunasi:

Mavzu: 'sh' va 'ch' tovushlari.

Dars bosqichlari: tayyorgarlik, o'yin, mustahkamlash, baholash.

Natija: o'quvchi harf birikmalarni to'g'ri talaffuz qiladi va yozadi.

3-ilova. O'yin namunasi: "Phonics Race"

- Maqsad: talaffuzni tez va to'g'ri shakllantirish.
- Qoidalar: jamoalar tovush eshitganda to'g'ri so'zni aytishda bellashadilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Patria, L. (2023). Improving Students' Motivation in Learning Phonics through Games. ICEL 2022.
2. Zimmermann, L. (2020). Effective Literacy Lesson: Teaching Consonant Digraphs. IRRC Education.
3. Reading Rockets. Blending and Segmenting Games. (n.d.).
4. Demchak, A. N. (2025). Insights on Alphabet Instruction From Research. The Reading League Journal.
5. Vaughn, S. (2021). Explicit Instruction as the Essential Tool for Effective Literacy Programs. PMC.
6. Glickman, L. (n.d.). Overview of Consonant Digraphs. Reading Universe.
7. Smith, D. (2022). Using Games to Help Improve K-2 Students' Phonics Skills. Edutopia.
8. Bao, C. (2021). Research on the Application of Game Method in Children's English Teaching Activities.
9. ESL KidStuff. Alphabet Games and Activities for ESL Kids Lessons. (n.d.).
10. From Sounds To Spelling. Blends and Digraphs: What Are They, and How Should You Teach Them? (n.d.).